

BRON 2

U bent een volk zonder land, en er is een land zonder volk. Laat de droom van uw oude dichters en aartsvaders in vervulling gaan. Keer terug, keer terug naar het land van Abraham!

In: A. Fontaine, *Het rode gevaar* (2007)

De zionistische beweging kreeg een belangrijke impuls toen de Joodse journalist *Theodor Herzl* (1860-1904) in 1896 het boekje *Der Judenstaat* publiceerde. Herzl had in Parijs het proces bijgewoond tegen de Joodse kapitein Alfred Dreyfus, die ten onrechte van landverraad was beschuldigd. Sinds die *Dreyfus-affaire* zag hij het Europese antisemitisme als een onuitroeibare ziekte. Herzl ontwierp een blauwdruk voor een moderne, seculiere Joodse staat, Israël geheten, compleet met autowegen, elektriciteit, vrouwenkiesrecht en andere nieuwigheden. Rijke Joden zouden het project moeten financieren. Dit zou in een keer de oplossing betekenen van het Joodse vraagstuk. Herzl verzon een vlag – de gebedsdoek met een blauwe davidster – en koos een volkslied – het *Hatikwa* – voor zijn toekomstige Joodse staat.

In 1897 werd in Bazel de Zionistische Wereldorganisatie opgericht die zich ten doel stelde een volkenrechtelijk erkend nationaal tehuis in Palestina te vestigen rond Jeruzalem. Herzl kreeg bij de Turkse sultan Abdul Hamid II echter geen poot aan de grond. Die was bang dat Europese Joden de wankel balans tussen de bevolkingsgroepen in zijn rijk zouden komen verstoren. Hij was niet de enige die problemen voorzag. De Engelse zionist Israel Zangwill vond dat Joden elders een staat moesten stichten. Hij waarschuwde in 1904 dat dit streven grote problemen kon geven (zie bron 3).

BRON 3

Er is een probleem waar de zionist de ogen maar niet van af kan houden ... en dat is, dat er in Palestina al mensen wonen ...; we moeten ons er dus op voorbereiden ofwel de stammen die er nu wonen gewapenderhand te verdrijven, zoals onze voorouders hebben gedaan, ofwel het probleem daadwerkelijk onder ogen zien: dat er een behoorlijke groep vreemdelingen leeft, vooral mohammedanen, die eeuwen geleden al hebben geleerd minachting voor ons te koesteren...

In: A. Fontaine, *Het rode gevaar* (2007)

2.2 De Balfour-verklaring van 1917

Op 2 november 1917, midden in de Eerste Wereldoorlog, zond de Britse minister van Buitenlandse Zaken James Balfour een brief aan de Zionistische Wereldorganisatie. Hij verklaarde dat de Britse regering welwillend stond tegenover de vestiging van een Joods nationaal tehuis in Palestina. Zo gaf hij de zionisten een geweldige steun in de rug. Dat gebeurde uit verschillende motieven:

- in regeringskringen in Londen leefde medelijden met de slachtoffers van antisemitisme.

De Britse regering zat in de oorlog dringend verlegen om geld. Joodse bankiershuizen zouden tot gunstige leningsvoorwaarden bereid zijn indien de regering een gebaar maakte.

- De Britten zagen in het zionisme een ondersteuning van hun imperialistische ambities. Een toekomstige westers gezinde Joodse staat zou een springplank kunnen vormen in het strategisch belangrijke Midden-Oosten, in de nabijheid van het Suezkanaal en de olievelden.
- Chaim Weizmann, een vooraanstaand zionist en chemicus, had de Britse regering geholpen met de vervaardiging van synthetisch aceton, een onmisbare grondstof voor dynamiet. Hij maakte bekend dat hij als dank niets voor zichzelf wilde, maar wel iets voor zijn volk: een nationaal tehuis.

BRON 4

De Balfour-verklaring in het kort

Zijner Majesteits regering is de stichting van een nationaal tehuis voor het Joodse volk in Palestina gunstig gezind, en zal haar beste krachten geven om het bereiken van dat doel te vergemakkelijken, waarbij duidelijk in het oog moet worden gehouden dat er niets mag gebeuren dat de burgerlijke en godsdienstige rechten van de bestaande niet-Joodse gemeenschappen in Palestina of de rechten en politieke status die de Joden in andere landen genieten, zou kunnen aantasten...

De verklaring bevatte onverenigbare beloftes: én de stichting van een Joods nationaal tehuis, én het waarborgen van de rechten van de 'niet-Joodse gemeenschappen'. Die term gebruikte Balfour voor de overgrote meerderheid van autochtone Arabieren in Palestina.

Zo legden de Britten de kiem voor het latere Israëlisch-Palestijnse conflict. Maar dat was toen nog niet goed zichtbaar. Er werd nog geen Joodse staat beloofd. Misschien zouden Joden en Arabieren wel vruchtbaar kunnen samenwerken. In januari 1919 werd in een overeenkomst tussen Chaim Weizmann en Hoesseins zoon Feisal een Joods-Arabische samenwerking afgesproken bij de ontwikkeling van Palestina. Feisal sprak hierin zijn vertrouwen uit (bron 5).

BRON 5

Wij zijn ervan overtuigd dat Arabieren en Joden nauw verwante rassen zijn en dat beiden vervolging door machten sterker dan zichzelf moeten ondergaan... Er is in Palestina voldoende ruimte voor beide volken. Ik geloof dat voor een werkelijk succes elk van beide volken behoefte heeft aan steun van het ander...

In: A. Fontaine, *Het rode gevaar* (2007)

Feisal noemde wel een voorwaarde: de Arabieren moesten volledige onafhankelijkheid verkrijgen. Die hoop werd in 1920 de bodem ingeslagen, zoals je in 1.5 kon lezen. Daar staat ook dat Groot-Brittannië toen het mandaat over Palestina kreeg.